

ROBERTS, Kenneth: Sociology: An Introduction

University of Liverpool, UK : Edward Elgar Publishing Limited, 2012, 166 p.
ISBN 9780857930217

Recenzovaná publikácia *Sociológia: Úvod*, ktorej autorom je profesor Ken Roberts pôsobiaci na University of Liverpool vo Veľkej Británii, je úvodom do štúdia pre tých, ktorí začínajú (alebo majú záujem začať) štúdium sociológie. Ako ale autor uvádza v úvode publikácie, „toto nie je učebnica, ktorá sa snaží študentom vyjaviť, čo bude od nich vyžadované v úvodnom kurze. Je to sprievodca tým, čo je vnútri, ak je sociológia správne vykonávaná“ (s. 5). Zo samotného obsahu publikácie je zrejmé, že autor mal tento cieľ jasne na zreteli počas písania tejto knihy.

Publikácia ponúka čitateľovi široké množstvo tém, resp. otázok súvisiacich s oblasťou sociológie ako vedného odboru. Má 166 strán a obsah je tematicky rozdelený do ôsmich kapitol. Autor si dal pri tomto rozdelení záležať, aby boli kapitoly tematicky jednotné a zároveň ponúkli čitateľovi veľmi široké spektrum informácií týkajúcich sa danej témy. Prvá časť knihy, resp. druhá a tretia kapitola, sú skôr opisom vývoja v oblasti tohto vedného odboru, pričom ďalšie kapitoly sa zaoberajú teoretickými aspektmi sociológie (spoločenské delenia: spoločenská trieda, pohlavie, rasa, zloženie spoločnosti ako takej) či otázkami výskumných metód v sociológii a úlohou sociológie v spoločnosti. Publikácia je tak prehľadne usporiadaná podľa logického kľúča predstavenia disciplíny, jej vývoja, teoretických východísk a tiež možnosti praktickej aplikácie v zmysle definovania výskumných metód a vymedzenia úlohy tohto vedného odboru v dnešnej spoločnosti.

Prvá kapitola je tvorená úvodom zameriavajúcim sa na predstavenie samotného vedného odboru sociológie a jej pozície v rámci sociálnych vied. Sociológia je podľa autora atraktívna pre študentov, učiteľov aj vedcov, keďže jej oblasťou záujmu je pomerne široké spektrum tém, a tak si tam každý môže nájsť svoj okruh záujmu. Spoločenské transformácie, resp. zmeny sú popísané v druhej kapitole, kde autor opisuje transformácie, resp. spoločenské zmeny v histórii, ako napríklad industrializáciu v krajinách Európy. Do tohto obdobia možno zaradiť aj zrod sociológie ako vedy. Autor tu venuje priestor nielen zrodu samotnej sociológie, ale aj kľúčovým postavám v jej vývoji ako A. Comte, K. Marx, E. Durkheim, F. Tönnies a Chicagská škola či M. Weber. V nadväznosti na druhú kapitolu sa tretia kapitola venuje otázkam ďalšieho vývoja v rámci sociológie, a to konkrétne transformáciám v 20. storočí. Jednotlivé podkapitoly opisujú vývoj v Európe v období rokov 1914 – 1945 a následnú transformáciu sociológie. Sústreď sa tiež na vývoj ako v Európe, tak v severnej Amerike a na témy, ktoré dominovali počas tohto vývoja – sociálna trhovacia ekonomika, resp. vznik sociálnej demokracie ovplyvnený vytvorením sociál-

neho štátu. Autor ďalej v kapitole uvádza, že záujmom sociológie sú ako hnacie sily zmien, tak aj ich dôsledky. Definuje tieto zmeny v spoločnostiach a ich dôsledky, pričom kapitolu uzatvára konštatovaním, že témy, ktorými sa vedný odbor sociológie zaoberá sú vždy dôsledkom veľkých zmien či transformácií. Dominantnými oblasťami záujmu sociológie sú tak podľa autora transformácie a sociálna diferenciácia (s. 45). Štvrtá kapitola sa teda zameriava na jedno z teoretických východísk sociológie, akým je spoločenská trieda. „Spoločenská trieda bola prvým delením v sociologickej agende, ...ostatné boli pridané až po roku 1945“ (s. 46-46). Kapitola pojednáva o spoločenskej triede z pohľadu Karla Marxa, Maxa Webera či E. Durkheima. Venuje sa tiež metódam analýzy triedy a v závere sumarizuje pohľad na triedu v post-industriálnej spoločnosti, ktorú bližšie opísal v predchádzajúcej kapitole.

Piata kapitola sa zaoberá ďalšími deleniami, a to konkrétne delením na základe pohlavia, rasy a pod. Kategóriu pohlavia opisuje z pohľadu feminizmu, ktorý sa v sociológii udomácnil, a ktorý predpokladá, „že všetky rozdiely v spoločenských rolách mužov a žien sú sociálne konštruované rozdiely, ktoré je možno dekonštruovať“ (s. 66). Ďalším objektom skúmania sú kategórie „rasa, etnická skupina, národ.“ Autor sa zaoberá pohľadom na rasu (eticitu) v súvislosti s kolonializmom a kapitalizmom, a tiež na etnické vzťahy v období globalizácie. Ďalšími spomínanými deleniami sú vek, sexualita a zdravie, resp. postihnutie. V závere definuje príčiny, prečo sa dnešná sociológia zaoberá viacerými sociálnymi deleniami, ako v roku 1950.

V šiestej kapitole je pozornosť venovaná spoločnosti, resp. otázkam súvisiacim so zložením spoločnosti. Autor v úvode kapitoly definuje čo je to spoločnosť, a ďalej rozoberá pohľad na spoločnosť u Durkheima, Freuda, a ďalších, ktorí spoločnosť definujú ako štruktúru či systém (M. Weber, G. H. Mead, a pod.), ktorí spoločnosť vnímajú ako spoločenskú akciu. Siedma kapitola sa zaoberá výskumnými metódami v oblasti sociológie, resp. vedeckými metódami vo všeobecnosti. Opisuje pozitivistické vnímanie metód skúmania, a teda také, ktoré za vedecké metódy považujú metódy, ktoré sa uplatňujú aj v prírodných vedách. Po roku 1960 však nastáva zmena, argumentom v prospech zmeny, resp. odlišnosti metód v sociálnych vedách je fakt, že „ľudia sú iní a teda sa musia odlišovať aj metódy skúmania“ (s. 110). Autor teda opisuje post-pozitivistickú sociológiu, ktorá vyzdvihuje nutnosť odlišnosti metód skúmania v sociálnych vedách od tých, ktoré sa využívajú v prírodných vedách. V kapitole sa venuje pozornosť kvantitatívnym a kvalitatívnym metódam skúmania a vývoju v tejto oblasti. Kapitolu autor uzatvára definíciou toho, čím je sociologický výskum charakteristický. Posledná kapitola oboznamuje čitateľa s úlohou sociológie v spoločnosti. Ako autor píše: „Všetky akademické disciplíny sú súčasťou „hostiteľských“ spoločností. ...Sociológia, spolu s inými akademickými disciplínami je súčasťou týchto spoločností“ (s. 137).

Publikácia tohto typu je prínosom nielen pre začínajúcich študentov sociológie či pedagógov, ale aj pre širšiu verejnosť, a teda každého so záujmom o spoločnosť či samotnú sociológiu. Nespornými výhodami publikácie sú ľahko čitateľné spracovanie, čo sa ale vôbec neodráža na znížení odbornej kvality publikácie, ako aj prehľadná štruktúra s logicky nadväzujúcimi kapitolami. Kto teda hľadá kvalitne spracovaný úvod do štúdia sociológie, mal by siahnuť po tejto publikácii.

Eva Godovičová
FSV UCM Trnava